εἰς τὸν Τάμασχ τὴν ἐμφάνισιν ἀγελίσων σεφῶν καὶ ἐρίσσων, ὃς ἀπεγράψισεν ἐν τῇ στολῇ, ὡς ἀπήντησας εἰς τὸν ἑαυτοῦ στρατόν. Ἀλλ' ὁ Τάμασχ ἦτο τοσοῦτον ἀπροσδόκητος στοχασμένος, ὅτι οἱ Τάγκοι δὲν ἦσαν παρεσκευασμένοι πρὸς ἀσφαλῆ ἐρόδου, ὥστε παρημέλησε πᾶσαν προφύλαξιν, μὴ σπεύσας εἰς τὴν μαρτυρίαν τῶν ἰδίων ὀρθαλμῶν, ἀλλ' ἐσημείωνε τὰ δεινὰ τὸ ἐπὶ τῆς παραλίας ἀγῆνος ὡς ἄθροισμα ἀγρόλων στρισσυχιδεύτων τῶν στρικάρων, βέβαιος δὲ ἦν, ὅτι οἱ πρῶτοι οὗτοι οὗτοι δὲ διεσπορεύοντο ὡς πρόβατα πρὸ ἀηδοῦς στρατοῦ, διέταξε τοὺς ἄνδρας αὐτοῦς τὰ ἐξαπολουθήσωσιν κατατρατοῦντες πρὸς τὴν παραλίαν. Ταχέως ἐπόησε τὴν ἀπάτην, προσβηθεὶς ὑπὸ φοβεροῦ πυρός, πρὶν ἢ δυνηθῶσιν οἱ ναῦται τὰ πατήσωσιν ἐπὶ τῆς παραλίας. Πληγεὶς δὲ ὁ ἴδιος εἰς τὸν μηρὸν κατὰ τὴν ἀπόβασιν ὑπὸ σφαίρας τηλεβόλου, ἐπόχθη δι' ἀναλίου, ἐνῷ ὁ στρατὸς ἐστρέφετο πρὸς τὸ ἀπαλλαγίαν καὶ μετ' ὀλίγον λάβε πρῶτα καὶ αἱ χεῖμβοι ἔσαυδον τὰ ἐξέλθωσι τοῦ ὅρμου, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο ἠδυνήθησαν τὰ κατορθώσωσι πρὶν ἢ ἀπομείνωσι τριακόσιοι ναῦται καὶ ἑκατοντάδες στρατιῶται, ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον ἐπικυμόδει ἡ θάλασσα κάβραζουσα πυρωπηριασμένα καὶ διάρπαστα σώματα ἀγγλῶν νεκρῶν στρατιῶν. Ἡ δὲ κατατοπολοιχία ἐφ' ἧς ἐφονεύθη ὁ Τάμασχ ἐξαπολουθεῖ φέρουσα τὸ ὄνομα: "ὁ θάνατος τοῦ Ἄγγλου."

Ὁ ἀλυχὴς στρατηγὸς ἀπελίδη ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ ἐπὶ τοῦ πρόσου θαλαμίσκου, ὅπου συνεκρατήθη τὸ πολεμικὸν συμβούλιον, ἐπέμενε δὲ πάντοτε, ὅπως ὁ στόλος βομβαρδίσῃ τὴν Πρέσαν, ἀλλ' ἡ ἐπιμονὴ αὕτη οὐδὲν ἄλλο ἀπεδείκνυε ἢ τὴν κατάπτωσιν τοῦ πνεύματος αὐτοῦ, καταβηθείντος ὑπὸ τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν βασάνων, οὐδεὶς δὲ ἐκ τῶν παρισταμένων ναυτικῶν συνεμερίσθη τὴν γνώμην ταύτην, ἀλλ' ὁμοθύμως ἀπεφάσισαν τὴν ταχίστην ἐπιστροφὴν τῆς μοίρας εἰς Πορτσμούθ, ὅπου ἀπέθανεν ὁ Τάμασχ, ἐπιστέων δὲ ἀνέκραξεν ὅτι ἦτο θῦμα ἐνὸς ἀνέδρας.

Ἡ λύπη καὶ ἡ ἀγανάκτησις τοῦ κοινοῦ ἐφεδηλώθη ἐπιδεικτικῶς, διότι τὸ ἔθνος διετήρει χωρὶς τὴν μνήμην τῶν εὐδοκιμούντων αὐτοῦ, μόνην τὴν προσήκουσαν αὐτῷ χρωμοτῆσαν. καὶ κατεφάνετον ἐξ ὅλης καρδίας τὸν πρόσκλητον, τοῦ ὁποίου τοσοῦτον ἀγέδρια ὑπῆρξεν ἡ ἐπιβουλή. Περὶ ταύτης ἐπυνθανόμουν σατιρικαὶ ἐπιστολαὶ καὶ διαδόσεις. Παρατηροῦ τινες σιγανώμενοι ὑπὸ τῆς σατιρικῆς πρωτήψεως ἰσχυρίζετο, ὅτι ἀδύνατον εἶναι τὰ τρηνθῇ μυστικῶν, ὅπερ δύνασθε τῶν ἡμετέρων ἐφ' ὅσον οἱ γάλοι πρόσφυγες κατέχον ὑψηλὰς στρατιωτικὰς θέσεις, πολλοὶ δὲ Οὐίγγοι ὠδεύμενοι ὑπὸ φανατικοῦ ἐμπιστίας δὲν ἔσαυον ἐπαναλαμβάνοντες, ὅτι ἡ αὐτὴ τοῦ Ἅγ. Γερμανοῦ οὐδέποτε δὰ ἐπέτρεπε ἐμπαίρων ἐπιδεικνύσεως ἐφ' ὅσον δὰ ἐπικυρόνδει ἔτι καὶ εἰς μόνος Τόρυς τὰ παραπαίδεται εἰς τὴν πράσσαν τοῦ Συμβουλίου. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ ἀηδοῦς ἐπόχου οὐδ' ἅπαξ ἀσπρίδη, μέχρις οὗ ἠρνήθησαν τὰ ἀρχεῖα τῶν Σλουάρτων καὶ ἔμαθεν ὁ κόσμος, ὅτι ὁ Τάμασχ ὑπῆρξε θῦμα τῆς ἀχρειοπάτης ἐν τῶν ἀλίμων πράξεων τοῦ Μαρλβοράφ.

Καὶ ὅμως οὐδέποτε ὑπῆρξ ὁ Μαρλβοράφ ὀλιγώτερον ἀκακοβίτης ἢ κατ' ἦν ἡμέραν ἀπέδιδεν εἰς τὸν εἰς τὸν Ἰάκωβον τὴν βδελυρὰν ταύτην ὑπηρεσίαν. Ἀναμφίβολον ἦδη εἶναι, ὅτι οὐδόλως ἐφρόντιζε τὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰ συμφέροντα τῆς ἐξορίστου οἰκογενείας, τὴν δὲ εὔνοιαν αὐτῆς ἐδιώκει τόσε ὡς ἐπιστρεπτῶς ἐσεβόμενος διαπαντὸς τὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὴν ἐφιστάμενην κυβέρνησιν τὴν ἀποδοχὴν τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ, ὅπως ἀναλάβῃ τὰ τὴν σπουδαῖα καὶ σαχύμισθα ἀξιώματα, ὧν ἐστερήθη ἀπὸ δεκετίας. Πλὴν τοῦτο παρῶς ἐγνώριζεν ὅτι τὸ ἔθνος καὶ τὸ κοινοβούλιον δὲν ἠνείχετο μεθ' ὑπομονῆς τὰ βλέπωσι τὸν ἀγγλικὸν στρατὸν διοικούμενον παρὰ ζένων στρατηγῶν, ἐπόθουν δὲ κατάλληλοι πρὸς ὁδηγίαν στρατοῦ δύο μόνοι ὑπῆρχον ὁ Τάμασχ καὶ ὁ Μαρλβοράφ, ἀν δὲ ἐπιμάθετο ὁ Τάμασχ ἐλλιμπασχηλλώμενος, ἐπεβάλλετο εἰς τὸν τοιμέλμον τὰ πρωτεύῃ τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ. Εὐθὺς ἐν ὅτι ἅμα ἔμπτις γνωστὴ ἡ ἀπολυχία τῆς ἐπιστρατείας καὶ ὁ

καὶ δανάλος τοῦ Ταλμαοχ ἤγερθη γενικὴ κραυγὴ ὅτι ἔρριψεν ὁ βασιλεὺς νὰ εὐνοήσῃ τὸν ἔξοχον στρατηγὸν τοῦ στρι-
φαντῶς ἐσκηπτρισμένην χώραν εἰς Βαλμουρί, εἰς Κόρκυρα καὶ Κινσάλη. Οὐδὲ δυνάμεθα νὰ μεμφθῶμεν τὸ ἔθνος ὅτι
εἶχε τοιαύτην γνώμην, ἀφοῦ πάντες μὲν ἐγνώριζον τὸν Μαρλβορόφ ὡς ἀνδρεῖον, δεξιὸν καὶ εὐτυχῆ στρατηγόν, ἀλλ' οἱ
ἀριστοκράται ἠγνόουν, ὅτι ἐνῷ ἤγετο τῶν στρατῶν τοῦ Γουλιέλμου, παρεκάθητο εἰς τὸ συμβούλιον καὶ ἐσύχναζε εἰς τὴν αὐλὴν
ὕφαινε συγχρόνως κατακλόνιον συνωμοσίαν κατὰ ἀπαλλοσύνης τοῦ θρόνου, οὐδεὶς δὲ ἐπίστευε αὐτὸν παρείλιον τῆς
κατοφάλου εἰς Καμπρὶ σφαγῆς καὶ τοῦ σιλπροῦ δανάλου τοῦ Ταλμαοχ, εἰ δὲ αἰσχίστη αὕτη προδοσία συνετέλε-
σεν εἰς αὔξησιν τῆς δημοτικότητος τοῦ προδότου. Ἐνῷ τὸ χρηματιστήριον κατεσείετο ἀκόμη ὑπὸ κατακλήσεως ἐκ
τῆς κρουμπτίσεως ὑπ' αὐτοῦ συμφορᾶς καὶ σχεδὸν ὁλοσχερεῖς ἐπιστηφόρουν ἐπὶ τῷ δανάλῳ τῶν ὑπ' αὐτοῦ δολο-
φονηθέντων ἀνδρείων στρατιωτῶν μετέβαινεν οὗτος εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ μετὰ τῆς χάριτος καὶ εὐγενείας ἐκείνης
ὑπὸ τὴν ἀσκίαν ὑπεκρυπτόμενος εἰς τοὺς ἐπισκοπικοὺς σαρκτηρικοὺς κατὰ πάσιν ἀπρόσιτον εἰς τὰς λύρεις τοῦ συνεδρίου, ἐπεδαψίλευεν
διαβεβαιώσεις τῆς ἀφοσιώσεως αὐτοῦ πρὸς τὴν κυβέρνησιν, ἐκφράζων τὴν ἐλπίδα ὅτι αἱ Αὐλῶν Μεγαλειότητες δὲν
θ' ἀπηξίουν νὰ ὑπερτίθωσι αὐτὰς διὰ τοῦ ζήφους αὐτοῦ. Ὁ Ἐρτόβουρος ἐπεδύμει διακαῶς νὰ γείνῃ ἡ πρότασις αὕτη
αὐτὴ δεκτή, ἀλλὰ χαρακτηριστικὴ ἀσέλγεια καὶ ἠρὰ ἀπάντησις τοῦ Γουλιέλμου τύρισιμμένου τότε εἰς ἰδίας Κάλω Χώρας δι-
ασμὸς τοῦ σιρὶ δούλου διασφαγμαλιώσεις. Ὁ βασιλεὺς ἐπεδείκνυεν εἰς τὴν ἀπάντησιν ταύτην τὴν σιρὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ταλμαοχ
εὐνοϊκωτάτην αὐτοῦ γνώμην: "Ἡ τύχη, ἔγραφε, τοῦ ἀτυχοῦς τούτου ἀξιωματικοῦ μὲ συνεκίνησε βαθέως. Ἀρκετὰ
εἶναι ὅτι δὲν δύναται ἐπιτυχῶς τὴν ἐκδίκησιν, ἀλλὰ μόνος ὁ θρῆνος καὶ ἡ φιλοπατρία ὤθησαν αὐτὸν νὰ ἐπιχειρήσῃ
ἀδύνατα.(1)

Ὁ ἐπανελθὼν εἰς Πορτσμούθ στόλος ἔπλευσε καὶ πάλιν πρὸς τὰς αὐτὰς τῆς Γαλλίας, ἀλλὰ τὰ κατορθώματα αὐτοῦ
ὑπῆρξαν ἄδοξα, ἵνα μὴ τι χεῖρον εἴπωμεν. Οἱ Ἄγγλοι ἀπεπειράθησαν νὰ καταστρέψωσι τὰ προσχώματα τῆς
Δουμκίρκης, πόλεις δὲ τίνες κατοικούμεναι ὑπὸ φιλησύχου πληθυσμοῦ ἐμπόρων καὶ ἁλιέων ἐβομβαρδίσθησαν,
μία μόνη οἰκία ἔμεινεν ὀρθή, τὸ ἐν τῇ Χάβρῃ ἀσυλοφρόνιον καὶ διὰ τοῦ Καλαισίου ἐρρίφθησαν βόμβαι
ἐμπρήσασαι τριάκοντα ἰδιωτικὰς οἰκίας. Οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἰακωβῖται ἔπεσον νὰ διαμαρτυρηθῶσι κατὰ
τοῦ τοιούτου εἴδους πολέμου ὡς ἀνάνδρου καὶ βαρβάρου. Εἰς τὴν μομφὰς ταύτας ἀπήντησεν ἡ κυβέρνησις διὰ τῆς
ἐπισημοτέρας τοῦ τρὶς ἐρημωθέντος Παλατινάτου. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη δικαιολογία ἦτο μὲν εὔλογος καὶ σκέπαρνις κατ'
ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸν Λουδοβίκον καὶ τοὺς ὑπαίους αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπιβλαβὲς εἶναι κατὰ πόσον ἦτο σύμφωνον πρὸς τὴν
φιλανθρωπίαν καὶ τὴν πάρρησιν πολιτικὴν ἡ ἐπιδίωξις τῶν πρὸς τὸ Παλατινάτον ὑπερῶν ἀποστόλου καὶ δημιούργους
στρατιωτικοῦ ὅλου κατὰ ἐμπόρων καὶ ἐργατῶν γυναικῶν καὶ παιδίων καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξιν ἀγροκτόνων
τοῦ Παλατινάτου.

Κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἄπειδιδεν ὁ στόλος τοῦ βασιλέως χρησιμωτέρας εἰς τὸν κοινὸν ἀγῶνα ὑπηρεσίας, ἀν-
καὶ οἱ ἐναντίοι ἄνεμοι εἰς τοσοῦτον ἐβράδυναν τὴν πορείαν αὐτοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ, ὥστε μόνον περὶ
τὰ μέσα τοῦ Ἰουλίου ἠδυνήθη νὰ προσορμισθῇ εἰς Καρδαγένην, κατ' ἣν ὥραν ἡ γαλλικὴ ὁπλὰ ἡ πρόοδος τῶν γαλλικῶν
ὅπλων ἐπέστειρε τὸν τρόμον μέχρι τῶν τειχῶν τοῦ Ἐσκουριαλίου. Ὁ Νόαιλ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ταῆ ἔτρεψεν εἰς

Βλ. Ἐπιστολὴν Ἐρτόβουρου εἰς Γουλιέλμον, 15/25 Ἰουνίου 1694. — Γουλιέλμου εἰς Ἐρτόβουρον, 1 Ἰουλίου. — Ἐρτόβουρου εἰς Γουλιέλμον 22 Ἰουνίου.

φυγὼν σφαλὸν ὁδηγούμενον ὑπὸ τοῦ ἀντιβασιλέως τῶν Καλαβρίας καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς νίκης ἡ μοῖρα τῶν Βρετόνων ἤνοιξε τὴν ὁμὴν τῆς βόμβας μετὰ τῆς εἰς Βρέστης, τὸ δὲ Πάλαμον προσβηδὸν συγχρόνως καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης πλησιοῦσι εἰς ἐφόδου, ἡ δὲ Τιρόνη συνδημολογεῖ μετὰ ὑπόψιον ἀντιπολίτευσιν. Τοιαύτη σιδανῶς δὲ ἦτο ἡ τύχη καὶ τῆς Βαρυγλόνης, ἀν δὲν εμάνθανον οἱ Γάλλοι ναύαρχοι τὴν ἄφιξιν τοῦ νικητοῦ τῆς Χόγης, δεωρήσαντες τότε ὁρέων τὰ ἀσυμπάθειωτοι τῶν παραλίων τῆς Καταλονίας οὐδ' ἐνομίσαν ἑαυτοὺς ἀσφαλεῖς ὁρὶν ἢ καταφύγωσιν ὑπὸ τὸ σῦρ τῶν πανοπλοι-χιῶν τῆς Τουλόνης.

Ἡ Ἱσπανικὴ κυβέρνησις ἐφεδήλωσε τὴν (ὑπερ αὐτῆς) εὐγνωμοσύνην, διὰ τῆς τοσοῦτον εὐμαίρου αὐτῆς βοηθείας, συγχρόνως δὲ εἰς τὸ ἄγγλον ναύαρχον ἀγόμενον ὑπόμνημα, τοῦ ὁποίου ἡ ἀξία γίνεται ὑποφανερὴ ἐὰν εἶναι γνωστὰ τὰ ἑξῆς. Τοιαῦτα δῶρα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐρωτῶσι εἰς τὸν δυσαυρὸν ἐμπορῶν μέτρον, τοὺς ὁποίους παίζουσιν ὁ Κάρολος Ε' καὶ ὁ Φίλιππος Β' εἰς τὴν ἐμπορίαν, ἀλλὰ κατὰ τὰ ἀπολιγοῦντα τοῦ ἀληθῆ ἐθνικὸν σκοπὸν ἦτο ἡ Ἱσπανία ἀπεστάλη. Τὸ δημόσιον ταμεῖον ἦτο κενόν. καὶ οἱ ναυπηγοὶ ἐνδεεστάτοι, τὰ δὲ πλοῖα τοσοῦτον σάθρα, ὥστε ἐπιτρέψαν νὰ διαρραγῶσιν εἰς τὴν συμπόνειαν τῶν ἰδίων πηλιβάρων, οἱ δὲ ἀμίγυμοι καὶ ἀποδυνομοῦντες ἐπὶ στίνης σφαλιῶναι ἀνεμιγνύοντο μετὰ τῶν σοφιαμούντων ἐπὶ θύρας ἐσπιλῶν μαχόμενοι χάριν ἐμπορικῆς μοσάδος βωμοῦ καὶ ἐμπορίου ἄρτου. Εἰς τοῦτο ἠναγκάσθη ὁ βῶσσος νὰ σαλαίσῃ κατὰ δυσχερειῶν, ἐπὶ ὁποίας δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποφύγῃ οὐδεὶς ἄγγλος ναύαρχος ἀναβασθεὶς νὰ συνεργασθῇ μετ' Ἱσπανῶν. Ὁ ἀντιβασιλεὺς τῆς Καταλονίας, ὑπόπτευε μὲν σοβαρά, ἀλλ' οὐδὲν ἔφαλλε καὶ τὰ πάντα ἀνέμενε παρὰ τῶν ἄλλων. Πρὶν ἄλλον ἐδήλωσεν ὅτι ἐπιστοῦσαι μερίδες προφίμων ἦσαν ἕτοιμοι νὰ ἐπαγρεύσῃ εἰς τὸν ὁλόον εἰς Κεφαλονίαν, οὐδὲν ἐν τούτοις εὑρέθη ἐν ταῖς ἀποδήμαις εἰς τὴν ἀπαιτουμένων νὰ προφοδόσωσιν οὐδ' ἐπὶ τριπόδου ἐπὶ μίαν μόνην ἑβδομάδα. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἡ Αἴλου ἐξοχότης ἐνόμιζεν, ὅτι εἶχε δικαίωμα παρασόνου κατὰ τῆς Ἀγγλίας, διότι δὲν ἀπόλυσεν καὶ σφαλὸν μετὰ δοῦ ὁλόου, οὐδ' ἐπέτρεψεν ὁ αἰρετικὸς αὐτῆς ναύαρχος νὰ ἐπιδείξῃ τὰ ὠφεῖα αὐτοῦ ἐξίσου ἐν ὄμβρον ἐπιλεδέμενος κατὰ τὴν τάξιν ὑπὸ τὰ στόμια τῶν πανοπλοιχιῶν τῆς Τουλόνης. Ὁ βῶσσος κατεμίλησεν τοὺς Ἱσπανοὺς ἄρχοντας ν' ἀποχωρήσωσιν ἀπὸ τὴν ἐφοδίαν τῶν ναυπηγείων καὶ προσπαθήσωσιν κατὰ τὸ προσεχὲς νὰ παρασκευάσωσιν ὁλόον ἱκανὸν νὰ ἐπιχειρήσῃ, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε νὰ πείσῃ αὐτοὺς νὰ ναυπηγήσωσιν ἓν μόνον πλοῖον. Τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἐπέτυχε παρ' αὐτῶν ὑπὸ βαρεῖς ὅρους ἦτο ν' ἀποβιβάσῃ εἰς τὴν παραλίαν ὀλίγους ἐκ τῶν ἀρρώστων ναυτῶν ὅσους νοσηλεύουσιν ἐν τῷ νοσοκομείῳ. Ἀλλὰ παρ' ὅλας ταῖς στενοχωρίαις καὶ ταῖς ἐνοχλήσεσιν καὶ ἀδικίαι καὶ ἀγνωμοσύνη ἀνάλους πράλους σπιράγοντος συνήθως εἰς ἀμηχανίαν σχεδόν ὁλοῦ συμμάχους καὶ τοὺς ἐχθροὺς κατώρθωσεν ὁ βῶσσος νὰ διεφαγά-γῃ ἐπιτυχῶς τὴν ἐπιλογήν. Πρέπει δὲ καὶ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ εἰς πόρδου τοῦ ναυαρχείου παρεμπρέπει ἐκανὴ βελτίωσις ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν ναυτικῶν πραγμάτων. Ἐν χώρᾳ ἀφιλοξένῳ καὶ μεμαυρισμένῃ τῆς Ἀγγλίας, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ἠγέρθη παράπονον διὰ τὸ ποσὸν ἢ τὸ ποσὸν τῶν προφίμων, ἀλλὰ παρείχετο εἰς τὰ σημερώματα ἀφθονώτεραι καὶ ἐκλεκτότεραι μερίδες, τὰ δὲ ἐμπόρια ἤδη ἑτοίμοντο ἐξ Ἀγγλίας ἀντὶ λιμῆς αὐτοῖ ἀπωλέσαν τὴν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Τόρφυλον, ὅτε ἔπρωγον οἱ ναῦται σωρηδὸν διεφείρον καὶ ἔστενον φωνάζοντα τὸν ἔμετον ῥύδον.

Πᾶσαι ἤδη αἱ ναυτικαὶ δυνάμεις τῆς Γαλλίας εὑρίσκοντο ἐν τῷ Μεσογείῳ, ἐστεῖδὲ δὲ σιδανὸν ἦτο ἔμελλε ὅτι ὁ ἀγγλικὸν ὁλόος ἤδη ἐπροβῆ τὸ προσεχὲς ἔτος εἰς ἐπίδοσιν κατὰ τῆς Βαρυγλόνης διεπάχθη ὁ βῶσσος νὰ

(1) Τὰ κατὰ τὴν μετάβασιν τοῦ βῶσσος εἰς τὴν Ἱσπανίαν ἔνεκα πρὸς πάντων ἐὰ τοῦ Βύρχελ.

διαχειμάσῃ εἰς Γαλλίας, φλεύσας πρὸς τὸν χειμῶνα τοῦτον τὸν Οὐιλώβριον καὶ ἀσχοληθεὶς ἐκεῖ εἰς τὴν ἐπισκευὴν τῶν πλοίων αὐτοῦ μετὰ δραστηριότητος ἵνα ἐξίσῃ τοὺς ἰσπανοὺς ἐναλλάξους τοὺς βρέσντας μετὰ σοβαρᾶς ψυχραιμίας σπουδαῖα τὰ χύφαρα τοῦ ἄλλου πρωΐου αὐτῶν στόλου.

Ὁ πόλεμος ἐφαίνετο κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διεξαγόμενος μετὰ χαμαρότητος περὶ τὰ ἀναλογικὰ σύνορα τῆς Γαλλίας. Ἐν Πεδεμοντίῳ καὶ παρὰ τὰς ἄχθας τοῦ Ῥήνου τὰ σπουδαιότατα πολεμικὰ ἔργα περιωρίσθη εἰς ἀψιμαχίας καὶ ἐπιδρομὰς πρὸς μηχανίας. Ὁ Λουδοβίκος παρέμεινεν εἰς Βερσαλλίας, πέμψας τὸν Δελφῖνον, ὅπως ἀντιπροσωπεύσῃ αὐτὸν εἰς τὴν Κάτω Χώραν, πρὸς ὃν ἐπιστέλλουν ἄφθονον ~~τα~~ πολεμικόν. Οἱ ἀντίπαλοι στρατοὶ διήνυσαν μίνας τινὰς καὶ κατεσκεύαζον ~~τα~~ νοτιὰς ἀλλήλους. Οἱ πολεμικοὶ ἐπιχείρησαν ἔστω διὰ τορπίλλης προβάσεως τὴν μεταλάσσειν τοῦ ἀγῶνος τοῦ γαλλικοῦ ἐδάφους, ἀλλ' ἐμαλάκωσεν ὁ Λουξεμβούργ διὰ καλῆς πονηρίας πορείας, θαυμασθείσης ὑπὸ τῶν στρατιωτικῶν ἀνδρῶν. Ὁ Γουλιέλμος ἀφ' ἑτέρου κατώρθωσε νὰ πυρίεύσῃ τὸ ~~Φόν~~ Χουί, φρούριον τόλμῃ τρίτης τάξεως. Οὐδεμία ὅμως συνεπείᾳ μάχη οὔτε ἐπολιορκήθη πόλις, τοῦτο ὅμως δὲν ἐμπόδισε τοὺς συμμάχους νὰ θεωρήσωσιν εὐχάριστα τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπιτρεπείας στρατωτικῆς ἄνευ συμφορᾶς, ἐνῷ αἱ ὁρεινοὶ χώραι κατέστησαν ἀξιομνημόνευτοι εἰς τῶν μεγάλων πολεμικῶν. Καὶ κατὰ μὲν τὸ ἔτος 1690 κατεπρόσθη ὁ Βαλδὶς εἰς Θεύρους, ~~ἐν Πλόνον~~ ὑπέμενεν τὸ Μόνς, κατὰ τὸ 1692 ἐλήφθη ὑπὸ Ναμούρ πρὸ τῶν ὁρθαλμῶν τῶν συμμάχων, τὸ δὲ ~~ἀ~~ πόλεμα τοῦτο τάχιστα διεδέχθη ὑπὸ τροπαίου τῆς Ἐδεΐμπουρης, κατὰ δὲ τὸ 1693, ἀγγλοάλλητοι ἐπῆλθον ὑπὸ τὴν πόλιν τοῦ Νάρδεν καὶ ὑπὸ αὐτὸς τοῦ Σαρλερουᾶ. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1694 ὑπὸ τὴν τῶν σταυρῶν ἐφαίνετο μεταβηθεῖσα οὔτε κατὰ ἐν τῆμα κατώρθωσαν οἱ Γάλλοι νὰ προχωρήσωσι. Τὸ κέρδος τῶν συμμάχων δὲν ὑπῆρξε μὲν ἄξιον λόγου, ἐφάνετο ὅμως ἱκανὸν νὰ προκαλέσῃ φωνὴν ἀίσθημα χαρᾶς καὶ ὑπὸ ἐλαχίστη μετὰ πικρᾶν ~~τα~~ δυσλυκημάτων ἐπιλυκία.

Ἐν δὲ Ἀγγλίᾳ ἐπικράτει ἀγρύπνη, ὅτι ἐξαιρουμένης τῆς ἐν Καμαρὶ σφαγῆς ὁ πόλεμος διεξήγετο ἐν συνόλῳ ἐπιτυχῶς καὶ κατὰ τὴν ἤπειρον καὶ κατὰ θάλασσαν. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως πλάδοι τινὲς τῆς διοικήσεως ἐβλάπτουν κατὰ τὴν διάπνοιαν τοῦ φθινοπώρου φωνὴν ἀίσθημα ἀπαυχίας.

Μετὰ τὸν διορισμὸν τοῦ Τρένσαρδ ὡς γραμματέως τοῦ γραμματέως τοῦ Κράλους οἱ Ἰακωβῖται δορυφοροὶ ἐύρισκον τὰ κατ' αὐτοὺς πολὺ μᾶλλον δυνάστα. Ὁ μὲν Σοδνεῦς ἦτο πολὺ ἐπιτήδειος καὶ ἔνδοξος εἰς τὰ πόνοις, ἔστε ν' ἀπαυχήσῃ αὐτοὺς σπουδαίως, ὁ δὲ Νόττιγκαμ ἦτο μὲν λίμνιος καὶ δραστήριος, ἀλλὰ καὶ θερμὸς Τόρυς, ἐφ' ὅσον ἠδύνατο ἦτο δυνατὸν νὰ συμβιβασθῇ ὁ φανατισμὸς πρὸς τὴν ἰδιότητα πιστοῦ ὑπηκόου τοῦ Γουλιέλμου καὶ τῆς Μαρίας. Οὗτος ἠγάπα καὶ εἶχε πολλοὺς ἀπωμόλους, καὶ τοι δὲ ἰσχυρὸς ν' ἀποδειχθῇ, ἄλλ' μόνη ἡ αὐτοπρέπεια ἠδύνατο νὰ σώσῃ τὸ κράτος, δὲν ἐφείδετο ὑπὸ θερμασίας ζήλου πρὸς καταδίωξιν τῶν ὀλιγοδημάτων τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ φίλων, οὐδ' ἐνιδάρυνε ~~τὰ~~ τοὺς ~~κατα~~ καταστόνους, ὅπως προσερχόμενοι εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Οὐαϊτχάλ καταμηνύωσι τὰ ὑπ' αὐτῶν ἀναπαχυνθείσας συνωμοσίας, ἐνῷ ὁ Τρένσαρδ ἦτο συγχρόνως δραστήριος ὑπηρέτης τοῦ κράτους καὶ θερμὸς δούλος, ἀλλὰ καὶ προσωπικῶς ἀν ἀσύμφωνε πρὸς τὴν ἐπισκοπίαν καὶ σάμιν δὰ ἠναγκάσθη νὰ φανῇ ἀνυπόπτος ὑπὸ τῶν ~~περιπαυμένων~~ πολὺ, πρὸ πάντων δὲ ὑπὸ τοῦ Ὄτγου Ἔρλε καὶ τοῦ Κάρρ Ἔρλ, τῶν διαφόρων τὸ συνήγορον

τοῦ Ἰακωβίτου ὡς τὴν γλυκυτάτην τῶν ἀσχολιῶν. Οἱ δυστυχεστατοι, ὅτι ὁ μὲν Νόρρ Νόλλις μας συνεῖχε τοὺς δημοτικοὺς αὐτοῦ σαύρους δι' ἐμάντος, ὁ δὲ Τρέντσαρ ἐκυραφίζησεν αὐτοὺς, ὥστε καὶ τίμιος εὐσταθὴς ἀγανῶν τὴν ἐκκλησίαν καὶ μισῶν τοὺς Ὀλλανδοὺς ἐκινδύνευε νὰ σκανδαλισθῇ. Ἡ κύπρος ἦτο δυστυχὴς ἐν τοῖς γραφείοις τοῦ γραμματέως καὶ οὐδὲν ἄλλο ἔβλεπε τις εἰμὴ ἢ ἀνθρώπους εἰσερχομένους μετὰ καταμηνύσεως καὶ ἐξερχομένους μετ' ἐνταλμάτων συλλήψεως, ἐλέγετο δὲ μάλιστα, ὅτι τὰ ἐντάλματα ἦσαν συντεταγμένα παρανόμως, καὶ τινα μὲν δὲν ὥριζον τὸ πρόσωπον τοῦ ἐνόχου, ἐν ἄλλοις δὲ παρελείπετο νὰ σημειωθῇ τὸ ἔγκλημα διὰ τὸ ὁποῖον καὶ ἐδιώκετο, ἀλλ' ἐν τούτοις οἱ πράκτορες τῆς κυβερνήσεως εἰσήρχοντο εἰς τὰς οἰκίας, ἐρευνῶντες τὰ γραφεῖα καὶ τὰ κιβώτια, ἐσκόμπιζον τὰ ἔγγραφα καὶ ἐπεμπον εἰς τὰς φυλακὰς μετὰ τῶν συλλαμβανομένων ἄνδρας ἀνήκοντας κατὰ τὸ γένος καὶ τὴν ἀγωγὴν εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τῆς κοινωνίας.(1) Καὶ ἐδίδετο μὲν εἰς ταῦτα ἡ ἀπάντησις, ὅτι τὰ δικαστήρια τοῦ Κεσλμίνταρ εἶναι εἰς πάντας προσιτά, καὶ δι' ὁ παρὰ τὸν νόμον φυλακιζόμενος ἠδύνατο νὰ καταμηνύσῃ τοὺς φυλακίσαντας, ὅτι τὰ ὁρκωτικὰ δικαστήρια ἦσαν πρόθυμα ~~[illegible]~~ ν' ἀκούσωσι τὰ παράπονα τῶν θυμάτων τῆς καταστάσεως ~~[illegible]~~ ἀμῶν καὶ ἀρρήτων ἐπαλλήλων, ἀφοῦ ὅμως οὐδεὶς τῶν διωκομένων τῶν ὁποίων περιγράφετο τοσοῦτον συμπαθητικῶς τὰ παθήματα δὲν ἐτόλμα νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ ἐπιχώριον τοῦτο μέσον ἐπανορθώσεως τῆς ἀδικίας, δυνάμεθα εὐλόγως νὰ συμπεράνωμεν ὅτι οὐδὲν συνέβη τὸ μὴ δυνάμενον νὰ δικαιολογηθῇ. Αἱ κραυγαὶ ἐν τούτοις τῶν δυστυχεστάτων ἐπείσθησαν ἐπανῶς ἐπὶ τὴν ~~[illegible]~~ κοινῆς γνώμης, ἐπὶ τέλους δὲ γεγονός, κατὰ τὸ ὁποῖον ὁ Τρέντσαρδ φαίνεται ἀλυχήσας μᾶλλον παλαίσας ἐπεσπεύασε ἐπὶ βραχύτατον χρόνον τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ καὶ τῆς κυβερνήσεως.

Μεταξὺ τῶν κατασκόπων, οἵτινες ἐπύχαιον εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ γραμματέως τοῦ Κράτους συνηθροίσθη καὶ Ὁλλανδός τις ~~[illegible]~~ ἀπίστης σολυώνυμος καὶ πολλοὺς προσευνήσας θεούς, ἐπαγείτο δὲ τὸ τέλος Τάαφε. Οὗτος ἱερεὺς τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ γραμματεὺς τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Πάσα ἐπισκόπου Ἄδδα μετὰ δὲ τὴν Ἐπανάστασιν προσελθὼν εἰς τὴν προτεσταντικὴν θρησκείαν καὶ νυμφευθεὶς ἠσχολεῖτο πρὸ πάντων εἰς τὴν ἀναύξησιν τῆς κατεφθαρμένης περιουσίας τῶν Ἰησουϊτῶν καὶ Κεκδιωγμένων μοναχῶν τῶν μελοιποτάτων εἰς Κορδίνον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πρωταλόχου βασιλείας. Οἱ ὑπουργοὶ περιεφρόνουν μὲν αὐτόν, ἀλλ' ἐθεώρουν ἄξιον ἐμπιστοσύνης σιωπῶντες ὅτι μετὰ τὴν ἀπόστασιαν καὶ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν ἀπόγραφωσιν τῶν κατεφθαρμένων γραμμάτων οὐδὲν ἄλλο δυνάμενος νὰ πρόσφερῃ παρὰ τοῦ Ἰακώβου ἢ ἀνάρτησιν εἰς τὴν ἀγχόνην δὰ ἦτο σύμβολον σιωπὸς εἰς τὸν τοιοῦτον.

Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἔτυχε νὰ γνωρίσῃ Ἰακωβίτην τινὰ πρόκριτον ὀνόματι Λοῦντ, τὸν ὁποῖον οἱ ἀρχοντοδυστυχεστατοι τῆς κομψότητος Τσεσάιρ καὶ Λαγκασάιρ ἀνέμιξαν πολλάκις εἰς τὰ σχέδια ἐπιτυχίας, τὰ ~~[illegible]~~ ματαιωθέντα ὑπὸ τῆς ὑπὸ τῆς μάχης τοῦ Βοῦρν τῷ 1690 καὶ δύο ἔτη μετὰ ταύτην ὑπὸ τῆς ἐν Χόγκ ναυμαχίας. Ὁ Λοῦντ τύχεν φυλακισθῇ ἄπολε καταγοητευθεὶς ἐπὶ τοσαύτῃ προδοσίᾳ καὶ ἀπολυθεὶς δι' ἄλλην ἐπαρκῶν ἀποδείξεων, ἤδη δὲ οὐδὲν ἄλλο ἔπλεε ἐπλεε ἢ νὰ σκαμπῇ καὶ σάγιν. Τὸ ἔντιμον τοῦτο ἄτομον μετέβη εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Τρέντσαρδ, εἰς ὃν ἐφέδιον ὁ Λοῦντ ὅτι ἐγνώριζεν Ἐπισκόπους τινὰς ἐκ Τσεσάιρ καὶ Λαγκασάιρ, εἰς οὓς ἐκόμιζεν ὁ ἴδιος διαταγὰς τοῦ Ἰακώβου

(1) Βλέπε Βόρκε, 6, σελ. 141 καὶ 142. — Τὴν σημ. τοῦ Ὀνοφόου. — Τὴν ἀληθῆ ἱστορίαν, 1697.

(1). Βλ. Τὸν βίον Ἰακώβου, τόμ. 6, σελ. 524.

εἰς Ἀγ. Γερμανοῦ, ὅπως σημαίνωσιν ἀποδημίας ὅπλων καὶ πολεμικῶν. Ἡ μαρτυρία αὐτοῦ ἦτο προφανῶς ἀνεπαρκής ὅπως σπηρίχθῃ ἐπ' αὐτῆς καταγορία ἐπὶ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ, προσήγαγεν ὅμως καὶ ἕτερον μάρτυρα, τοῦ ὁποίου ἡ καταθεσις ἐφαίνετο ἱκανὴ πρὸς διάχυσιν πάσης ἀμφιβολίας. Ἡ δήλωσις αὐτοῦ ἦτο ἴσως ἀναμεμιγμένη μετὰ μύθων, ἀλλὰ τοσοῦτον συνεπὴς καὶ πιθανή, ὥστε οὐδεμία ἔμενεν ἀμφιβολία ὅτι ἄθλιος ἦτο εἰς συνόλῳ ἀληθής, καὶ ἐν τούτοις ἐπλάσησαν εἰς παμπαλαίαν πράξεις, ὅπως προβῶσιν εἰς καθ' ὅλου ἔρευνας, καὶ ἐν αὐταῖς ὁ Τάαφε καὶ ὁ Ἀαρὼν Ἐμίδ. Ἀλλὰ τὸ σύνδημα τῶν συνδύνων εἶχε μεταδοθῆ εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ὑπὸ τινων πιθανῶν τῶν δεσποτικῶν προδοτῶν τῶν ζωγράφων τοῦ ἄρτου τοῦ Γουλιέλμου, ὥστε ἄλλοι τῶν καταγορευόντων ἔσπευσαν νὰ δραπετεύσωσιν, ἄλλοι δὲ νὰ κρύψωσι τὰς σπάθας καὶ τὰ πυρόβολα καὶ νὰ καύσωσι τὰ ἐπιχρωσσοιπτικὰ ἔγγραφα, ἀλλ' ἐγένετο ἐν τούτοις καὶ ἀναπαλύψεις τινες ἐπιτυρόῦσαι τὴν καταμήνυσιν τοῦ Λουτζ, ἰδίως δὲ ἀνευρέθη εἰς τοῦ ἀρχαίου ῥωμαιοκαθολικοῦ ἀποστασίας διόχωμα φέρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Ἰακώβου.

Ἑτέρα οἰκία, τῆς ὁποίας ὁ ἰδιοκτήτης εἶχε δραπετεύσει εἰς φυγήν, ὑποβληθεῖσα πανσίνη εἰς ἀκριβῆ ἔρευναν καὶ οἱ ὁρμηθέντες τῆς ἀποδεσσοίτης καὶ τῶν ὑπηρετῶν, ὅτι δὲν ἐπεκρύπτετο ἐν αὐτῇ ὅπλα, ἀλλ' ἐπῶ διεμαρτύρετο ἡ μυρία βεβαιοῦσα ὅτι ὁ τοῖχος αὐτῆς ἦτο ἀπάχος, παρετήρησαν οἱ ἀποτελεσμένοι τῆς συνεπτήσεως, ὅτι ἡ καταπόλουσα τὸ πάχος τῆς πόλεως σφαῖρα δὲν προσηρμόζετο ἀκριβῶς εἰς τὸν τοῖχον, ἀφαιρεθείσης δὲ ταύτης κατέστησαν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους σφαῖραι μεσαίδες βάρους, ὡς αἱ ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ἐρπάσσοις πολεμικοῖς, ἐν δὲ τῷ ὑστερῷ ἀνευρέθησαν ἐντὸς ἀσφαλοῦς κρύπτης τριάκοντα ἐφίππια, ἐπάρτιδμοι δωρεαὶ καὶ ἑπτάκοντα πάπαι τοῦ ἱππικοῦ. Ταῦτα ἐφάνησαν ἱκανὰ πρὸς τὸν Τρέσαρ καὶ τὸν Ἀαρὼν Ἐμίδ πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐνοχῆς, οὐδὲ μυστέρνοις παρεσκευάζετο τοὺς συλληφθέντας, ὅπως δικασθῶσι ὑπὸ ἰδιωτῶν ἐπιτροπῆς.(1)

Ὁ Τάαφε ὅπλις τὴν ἀμοιβὴν τῶν πόνων αὐτοῦ, ἀλλ' ἔλυχε ψυχολάλης παρὰ τῷ λαμπρᾷ ὑποδοχῆς. Ἀληθὴς τῷ ὄντι ὑπῆρξε ὁ τρόπος τῆς μεταβάσεως τοῦ Τάαφε εἰς παμπαλαίαν ἀποστείχθη, ὅτι ἦτο πρὸ πάντων ἦτο ἡ μεγάλη σωρεία πολεμικῶν κοσμημάτων καὶ χρυσοῦ ἐν τῶν κιβωτίων τὰ ὁπόια παρηγγέλθη νὰ ἐρευνήσῃ, ἡ δὲ μαθροχειρία αὐτῆ δὲν διέφυγε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἐν τῷ συνεπόφων αὐτοῦ, οἵτινες ἀπεκάλυψαν συμφώνως, ὅτι εἶχεν ἐκλείνει ἀρπαγὴν καὶ χεῖρας καὶ ἐπὶ τὰ ἱερὰ σκεύη, τὰ ὁπόια ἐχρησίμευον πρὸς μεταλήψιν τῶν μυστηρίων εἰς τὰς ὁπωσοῦν ἀποστασίας τῶν πασιστῶν. Ὅτε μετὰ ἐμπόνου τὴν ἀμοιβὴν τῶν τοιούτων ἔργων, οὐ μόνον οὐδὲν ἔλαβε ἔλαβεν, ἀλλὰ καὶ ἐπιστήχθη αὐστηρῶς, ἀποσυρθεὶς σκήπτρῳ ὀργῆς ἐπὶ τῇ φυσιδίῳ ἀφροσύνῃ. Ἀλλ' ἔμενεν αὐτῷ μέσον ἐκδικήσεως εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἐδίστασε νὰ καταφύγῃ. Πρὸς τοῦτο ἔσπευσε νὰ συνεννοηθῇ μετὰ τῶν φίλων τῶν φιλαποδήτων, ἰσχυριζόμενος, ὅτι ἠδύνατο ν' ἀπορθώσῃ τὸ κακὸν τὸ ὁποῖον ἔπραξε καὶ οὐ μόνον νὰ σώσῃ τοὺς καταγορευμένους ἀπὸ τῆς ἀγχόνης, ἀλλὰ καὶ νὰ καταισχύνῃ τοὺς καταγόρους προκαλῶν τὴν ἀπόλυσιν τοῦ τοῦ γραμματέως καὶ τοῦ ἐπιτρόπου, τοῦ ἐμπιστευθέντος τρόμον εἰς τοὺς φίλους τοῦ βασιλέως Ἰακώβου. Οὗτοι ἀπεστέρουν βεβαίως τὸν Τάαφε, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ διωρήσωσι τὴν προλάσεις αὐτοῦ ἀναξίας προσοχῆς, ἀλλ' ἔσπευσαν νὰ χορηγήσωσιν αὐτῷ χρηματικόν τι ὅσον καὶ ἔστιλε ἱκανὸν σύνταξιν, πρὸς ὀλίγον δὲ ἀσφάλειαν ἐδώρησαν πρόσωπον ν' ἀποκρύψωσιν αὐτὸν ἐν ἐπαρχιακῇ πόλει μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς δίκης.

(1) Βλ. Κίχλον, ὅπλις μνημονεύει ἐπόμενον πρὸ τῆς βουλῆς τῶν Λόρδων μαρτυρίας περὶ τοῦ χορηγηθέντος εἰς τὸν Τάαφε ποσοῦ.

(2) Ἡμερολόγιον τοῦ Λαμπέσσου Πουίλρς, 6 Ὀκτωβρίου 1694.

7

Καὶ τὸ διάστημα τοῦτο συνεχόφορον καθαίως λέγεται, δι' ἓν τὴ δίνη τοῦ Παμπασάτ καὶ τάσσετο μετὰ τῶν σουδαιοτάτων ὡς τὴ τοῦ Ἄλες, τοῦ Ρύγερ, τοῦ Θαμπρφτίζ, τοῦ Οὐιντζὶ καὶ τοῦ Ὑόγκ, τὴ δὲ διατομὴ τῶν φυλλαδίων τούτων τὸ ἀφθονάτερα ἐν τῇ κομψείᾳ ἐν ᾗ ἔμενον οἱ ἔνορκοι τὰ κληρωθῶσι. Τὸ μακρότατον, τὸ τεχνικώτατον καὶ βιαιότατον τῶν γεωγραφημάτων τούτων, ἦτο τὸ ἐσγραφόμενον ἐωσιόρη ὁρὸ τὸν γραμμαΐα τοῦ Κράλους τρεῖς ὁρῶν τὸ ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Ἔρρουσον. Καὶ δὲν εἶναι μὲν ἀδύνατον, ὅτι ὁ Ἔρρουσον μετέσχε τῆς συντάξεως ἢ καὶ ἔκαμε τοῦ διαμπτοτάτου τὸ χειρόγραφον εἰς τὸ Ρυσγραφεῖον, ὁμῶς τὰ χωρία ἐγράφησαν μετὰ τέχνης καὶ ὀδύνου ἀνωτέρου βεβαίως τὰ μετὰ αὐτοῦ ἔργα, ἐξ οὗ ἀσύγκριτον σοφὸν τὸ ἀποδίδωσι τὸ σχεδόν φυλλάδιον ὡραιότατον ἀπόγραφον τοῦ σωτηρίου συγγράμματος τοῦ Μοντγόμερυ, ὅστις μετὰ τινας ἑβδομάδας κατέβη ἄμμανος εἰς τὸν τάφον.

Οὐδεμία ὑπῆρχε τότε ἔντυπος ἐφημερὶς ἐκτὸς τῆς τοῦ Λονδίνου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς Ἐπανατάσεως τὸ πλεῖστον τῶν Εἰδήσεων εἶχεν ἀποβῆ σοβαρὰ μηχανὴ κατὰ πολὺ ἰσχυροτέρα τῆς κατὰ πρόγενεστέραν ἐποχήν. Ἄνευ ἐπιμελοῦς χειρόγραφος συντασσομένη ὑπὸ τινος Δάϋερ, ὁπαδοῦ τοῦ τυραννοῦ κύριος καὶ τῆς ὑψηλῆς ἐπιμελείας καὶ εὐτόλμου ἔχοντος πῦρος χρησμοῦ παρὰ τοῖς συγγραφεῖσι θρεντεῖς ἀγωνιστῶν. Οὗτος εἶχεν ἤδη φυλακισθῆ δίς, ἀλλὰ τὰ δαφνῶ αὐτοῦ αὐτοῦ κέρδη ἐνεδάρρυνον αὐτὸν νὰ ἐξακολουθήσῃ κατακρίνων τὰς ἐπιθέσεις καὶ τὸ ὕφος τοῦ φύλλου του κατὰ τὰς ὀρέξεις τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐπαναστατῶν μεγαλοσιῶν τὴν δόξαν συνωμοσίαν τοῦ Μαγγασάτ καὶ ἰσχυριζόμενος ὅτι τὰ ἐκεῖ ἀνεκριθέντα συμβόλα ἦσαν κατηγορικά, τὰ δὲ ἐρίδια καὶ οἱ σάλπαι γεραρὰ λείψανα ἀρχαίων μαχῶν κατάλληλα πρὸς διακόσμησιν μουσείου. (1)

Ἡ εὐ τῶν ὕβρεων καὶ τῶν σωμμάτων τούτων ἐντύπωσις τοῦ κοινοῦ ἦτο ὡς φαίνεται τοσαύτη, ὥστε καὶ παρ' αὐτῇ τῇ ὀλκαδιῇ πρεσβείᾳ τῇ συμπαθούσῃ βεβαίως πρὸς τὸν ἰακωβιτισμὸν ἐπεκράτει ἡ γνώμη ὅτι σοβαρὴ ἀφροσύνη τὰ ἦτο ἡ παρασκευὴ εἰς δίκην τῶν κατηγορουμένων, εἰ δὲ Τσεσάϊρ καὶ Μαγγασάϊρ ἦτο γενικὸν τὸ ἄθημα συμπαθείας πρὸς τὰ θύματα καὶ τὸ μῖσος κατὰ τῶν καταδρομέων. Ἡ κυβέρνησις ἐν τούτοις ἐθεώρησε πρέπον νὰ ἐπιμείνῃ, ἀποστείλασα τοὺς Ὀλωβίους τρεῖς δικαστὰς εἰς Μαγχεστρίαν. Ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως ταύτης ἐκινήθη ἐξ ἀθροισμάτος προσώπων γενναδίτων ἀπαλλαχοῦ τῶν βρεταννῶν νηῶν καὶ ὡς εὐ τούτου δι' οὐδεμιᾶς συνδεομένων ἰδιαιτέρας συμπαθείας πρὸς τοὺς τοὺς γιακωβίτας, τοὺς ἀγροτόμους καὶ τοὺς γεωργοὺς τῶν περιχώρων, ἀλλὰ κατὰ τὸν δέκατον ἕβδομον αἰῶνα ὁ πολίτης τῆς Μαγχεστρίας ἦτο πρὸ πάντων ἐπαρχιώτης τοῦ Μαγγασάϊρ σεβόμενος τὰς ἀρχαίας ἀπομνήσεις τῶν κατακτήρων καὶ φρίσσων εἰς τὸ ἄκουσμα, ὅτι συμμορία πρωγλυκοπεφάλων πλεβκῶν τοῦ νόμου ἤρχετο εἰς Λονδίνου, ὅπως χύσῃ τὸ καθαρώτερον αἷμα τῆς κομψείας. Ἄστυ ὅλον λαοῦ ἀθροισθέντος ἐκ τῶν πέριξ χωρίων κατέκυψε τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως παραπροῦν μετὰ χύσης καὶ ἀγανακτήσεως τὰ περιπυνθάνετο τοὺς κατηγορουμένους γυμνὰ ξίφη καὶ πυροβόλα. Τὰ κατὰ τὴν δίκην φαινόμενα διαδέτατα ἀδεξιώς ὑπὸ τοῦ Ἀρὸν Ἐρίδ, διοριστέντος σύνηγόρου τοῦ Ἐλέγματος τοῦ Οὐίλιαμ, ὑπόλογος ἦτο τὸ βάρος τῆς ἐξωτικίας καὶ τῆς ἀντιδημοτικότητος, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἤγέρθη ἐν Βεστμίνστερ ἐν μέσῳ τῶν κραυγασμῶν τοῦ ἀκροατηρίου πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἐπιτόλου ἐξουσίας καὶ ἐξύβρισιν τοῦ δικαστήματος τῆς πρὸς τὸν ἥγεμόνα ἀναφορᾶς. Μετὰ δὲ τὴν Ἐπανάστασιν στερηθεὶς παντὸς ἀξιώματος δὲν ἦτο διατεθειμένος νὰ ἐξυπηρετήσῃ

(1) Περὶ τῆς ἐφημερίδος τοῦ Δάϋερ ἴδε τὸ Ἡμερολόγιον τοῦ Πάρισσου Πούρεϊ τοῦ Ἰουνίου καὶ Ἰουλίου 1693 καὶ Σεπτεμβρίου 1694.

κυβέρνησιν, καθ' ἣν οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἐγκατοικήσῃ οὐ οὐδενὸς συνδιαμένοντος πρὸς αὐτὴν δεσμοῦ.

Τὰ κεκλεισμένα πραγματικὰ τῆς δίκης δὲν περιῆλθον εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ μόνον περίληψις αὐτῆς σύγκριτικὴ καὶ ἑλληνικὴ Ἰακωβιτικὴ.(1) Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ πρῶτοι κληρονόμοι ~~[illegible]~~ δεσμῶται δὲν προέβησαν εἰς ἰδιαιτέρας ἐφαρμογὰς ἐνόμων καὶ ἐσωμένως ἐδικάσθησαν ἀπὸ κοινοῦ. Ὁ Οὐίλλιαμς ἀντὶ ἐφίλασε τοὺς μάρτυρας μετ' ἀνοικτρότητος, ἵνα ἐκλόνωσι αὐτούς, τὸ δὲ ἀμφοτερικὸν ἀστόνησε τὰς κακαδίσεις ἐν θορύβῳ μεγάλων καὶ κραυγῶν. Ὁ Λουτ. ἰδίως ἐφαίνετο ἀσκήσας τὰς φρένας, ἐκμαρτυρῶν ~~τοῦ~~ ἕνα μάρτυρα ἀντὶ ἄλλου καὶ μὴ ἀναιρέσας τὴν παρουσίαν τοῦ ἀναγκαίου ὅρκου τὴν ἀπὸ τῶν ἐρωτήσεων τοῦ διευθυντοῦ τοῦ Ἐλέμμαλος. Τινὲς τῶν καταγραμμένων προέτεινα τὴν ἐπίλασιν τῆς παρουσίας ἐν ἄλλῳ τόπῳ καὶ ἄλλοι προσήγαγον μάρτυρας τῆς κακογνώσου ~~καὶ~~ ἀλιμάτας τοῦ Λουτ. Τὸ ἀποτέλεσμα ἐν τούτοις ἐφαίνετο ἀμφίβολον μέχρι τῆς σιγμῆς, καθ' ἣν πρὸς μεγάλην ἀπορίαν τῆς καταγορίας ἐπεφανήσθη ὁ Τάαφε ὡς μάρτυς βεβαιῶν ἐπόμενα μετὰ κατηγορίας ἀναιδείας, ὅτι ὁλόκληρος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους ἡ ἱστορία τῆς συνωμοσίας ἦτο ψεῦδος ἐφευρεθὲν ὑπ' αὐτοῦ καὶ τοῦ Λουτ. Ὁ Οὐίλλιαμς ἔρριψε χαμαὶ ~~[illegible]~~ τὴν διοργραφίαν, ὡς εἰ ἤθελε πράξει σὰν ἄλλος πράγματι τίμιος κοσμοκράτης, κάτι ~~[illegible]~~ οἱ ἐν τῇ αἰθούσῃ δεσμῶται ~~[illegible]~~ ἀσχολήθησαν ἀθόρυβοι ἐὰν καὶ οἱ μὴ ἀπόμαχοι διεκαθάρισαν, κάτι δὲ οἱ μάρτυρες τῆς κακογνώσου ἐδιωχθήσαν τῆς Μαγχεστρίας, ὑπογραμματεὺς δυνατὸς ἠδυνήθη νὰ σωθῇ οἱ δὲ δικασταὶ ἔστησαν νὰ καταλεύσωσι τὴν πόλιν καταδιωκόμενοι δι' ἀρῶν καὶ συριγμῶν ἐπὸ τοῦ ὁχλοῦ.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν δίκην ἐπανῆλθεν ὁ Γουλιέλμος εἰς Ἀγγλίαν, τὴν δὲ 12 Νοεμβρίου κεκοσμήσατο ἀπὸ μόνον ὥρας μετὰ τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ εἰς Κένσιγκτον συνῆλθε τὸ Συμβούλιον. Ὁ βασιλεὺς συνεχάρη αὐτῷ ἐπὶ τῇ βελτιώσει τῶν ~~πραγμάτων~~ τῶν τε κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν πραγμάτων, διότι τὸ λῆγον μετὰ τοῦ θείου ἔτους ἐπέφερεν εὐτυχὲς ~~ἐν~~ ἐν συνόλῳ εὐτυχὲς πρὸς τοὺς συμμάχους. Ὁ μὲν γαλλικὸς στρατὸς οὐδὲ κατὰ ἓν βῆμα κατεφέρθη νὰ προχωρήσῃ, οἱ δὲ στόλοι τοῦ Λουδοβίκου οὐδ' ἐτόλμησαν νὰ προπύσωσιν. Ἀδύνατον ὅμως ἦτο νὰ στερξῃ οὗτος ἐπίμονον καὶ ἀσφαλῆ εἰρήνην ἄνευ δραστηρίας ἐφαρμογῆς τοῦ πολέμου, ἥτις δὲν ἦτο ἀδύνατον διὰ σπουδαίων χορηγημάτων, πρὸ πάντων τοῦ παραχωρηθέντος ὑπὸ τῆς βουλῆς εἰς τὸ Ἐλέμμα διὰ τοῦ νόμου περὶ φορολογίας ἐπὶ τοῦ ἐμβαδοῦ τῶν τῶν οἰκιῶν.

Μετὰ τὸν βασιλικὸν λόγον ἡ βουλὴ τῶν Κοινοτήτων διέκοψε τὰς συνεδριάσεις ἐξ ἀφορμῆς ἀγνώστου εἰς πάντας τοὺς ἱστορικούς. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐπῆλθε γεγονὸς βυδίσαν εἰς βαθὺ σύνδεσμον τὰ ἀνάκτορα καὶ ὁλόκληρον τὸ κόμμα τῆς Χαμπτῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Τίλλοτσον εἶχε προσβληθῆ ὑπὸ ἀφριδίου πυρετοῦ καταλαμβάνοντος εἰς τὴν λέσχην τῆς θείας λειτουργίας ἐν τῷ καθεδρικῷ τοῦ Οὐαϊτχάλλ. Ἡ σωτηρία αὐτοῦ δὲν ἦτο ἴσως ἀδύνατος διὰ τῆς ἐγκαίρου προσφυγῆς εἰς τὰ κατάλληλα θεραπεύματα, ἀλλὰ μὴ σπεύσας νὰ διακόψῃ τὰς τύχας ἠπόλαυσε τὴν νόσον αὐτοῦ δεύτερον πρὸ τοῦ λέγουσι τὴν τελευτὴν καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀνωτέρα τῆς ἐπιστήμης τῶν ἰατρῶν. Οὗτος εἶχεν ἀσχολήσει σχεδὸν ἐπιτυχῶς τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης, ἀλλ' οἱ φίλοι αὐτοῦ ἀπεμνημόνευσαν εὐχαρίστως ὅτι διαπεφυμέναι λύραι, ἀλλὰ θερμαὶ εὐχαὶ ἀπεδείκνυον ὅτι διετήρει μέχρι τῆς τελευταίας στιγμῆς τὴν γαλήνην τῆς καρδίας. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἔλαβεν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἅγ. Λαυρεντίου ἀγκοίσιον τοῦ δημαρχείου, ἐν ᾧ κατέλυσε τὴν φήμην αὐτοῦ ῥήτορος μοναδικοῦ κηρύττων τὸν δεύτερον λόγον κατὰ τὸ ἡμισυ τὴν συνεχῆ τὰ προηγηθέντα τῆς ἀνυψώσεως ~~αὐτοῦ~~ εἰς τὸν θρόνον τῆς Καντερβουρίας. Ἡ εὐγλωττία αὐτοῦ προσείλκυεν

(1) Ἡ κυρίως ἀφήγησις ἀγράφου ὑπὸ τοῦ Κίγκλορ, ἢ δὲ Ἰακωβιτικὴ ὑπὸ ἀνωνύμου ἐλυσώθη ἐκτελῶς ὑπὸ τῆς Ἐλισάβετ τοῦ χέδαρ. Βλ. καὶ τὴν "Ἐπιστολὴν εἰς Λαγκασαϊρ εἰς φίλον τῶν Λονδίνου ἐν ᾗ γίνεται λόγος περὶ τῆς τελευταίας δίκης 1695."